

többsége az ország különböző részein, az ukrán frontvonalak mentén és a szerbiai Bor rézbányáiban, munkaszolgálatos-századokban teljesített szolgálatot. A gettólakók nem voltak felkészítve az ellenállásra, és nem voltak közöttük céltudatos vezetők, akik az ellenállási mozgalmat megszervezhették volna. De még ha a körülmények kedvezőbbek lettek volna is, és ha létezett volna határozott és önfeláldozó vezetés, a tömegek megszervezését és fölfegyverzését akkor is szinte lehetetlenné tette volna a zsidókkal szembeni barbár bánásmód s a gettók létesítésének és likvidálásának gyorsasága. Mire eljött a deportálás ideje, a zsidóknak nemcsak erejük nem maradt ellenállni, hanem sokukból az élni akarás is kiveszett. Egyes fiataloknak, akik egyébként mertek volna hőstettekre vállalkozni, a rendszerint ártatlan túszokat sújtó barbár náci megtorlástól való félelem kötötte meg a kezét.

Minthogy a zsidók a megszállás előtti időszakban nem kaptak sem pszichológiai felkészítést, sem felvilágosítást a végleges megoldás programjával kapcsolatban, többségükben nem voltak hajlandók elhinni azokat a „rémtörténeteket”, amelyeket a *haluc* fiataloktól legalábbis a gettók egy részében hallhattak.²²⁰ Mint már említettük, általában hajlottak arra, hogy hitelt adjanak a zsidóság központi vezetőségétől érkező megnyugtató híreknek és biztató üzeneteknek. Némelyik vidéki gettóban mégis csak akadt egy-két vezető, aki komolyabban vette a cionista fiatalok figyelmeztetéseit. De amikor a bevagonírozás során ellenállást kifejtő zsidókat az SS-katonák lelőtték, ahogy Munkácson és Sátoraljaújhelyen történt, a többiek rendben beszálltak a vagonokba, és megadták magukat sorsuknak.

Az előtte tornyosuló nehézségek dacára a magyar zsidóság ki tudott fejteni bizonyos ellenállást – olykor sikerrel, máskor tragikus következményekkel. Szórványos ellenállási cselekményekre került sor számos vidéki városban – így például Kolozsvárott és Nagyváradon –, a legvakmerőbb akciók azonban Budapesten játszódtak le. Ezek közül a magyarországi zsidó származású brit–palesztin ejtőernyősök missziója, a magyar közvélemény felvilágosítására irányuló illegális erőfeszítések, a munkaszolgálatosok fölfegyverzésének kísérlete és a *halucok* mentési akciói érdemelnek külön említést.

Az ejtőernyősök. A Jewish Agency jeruzsálemi és isztambuli irodái már 1944 januárjában fontolóra vették egy kis létszámú egység Magyarországra küldésének lehetőségét. Elképzelésük szerint a különítménynek tanácsokkal kellett szolgálnia és vezetőket adnia valamiféle ellenállási és önszervező mozgalom megszervezéséhez a német megszállás esetére, amit a Jewish Agency vezetősége feltehetőleg előre látott. A britek reagálása